

VZDĚLAVATELÉ VYSOKOŠKOLSKÝCH VYUČUJÍCÍCH V OBLASTI PEDAGOGICKÝCH KOMPETENCÍ V ČR A JEJICH PROFESNÍ HISTORIE

EEDUCATIONAL DEVELOPERS IN THE CZECH REPUBLIC AND THEIR PROFESSIONAL HISTORIES

Eva Minaříková¹, Jana Veličková²

¹ Institut výzkumu školního vzdělávání, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

² Katedra německého jazyka a literatury, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Abstrakt

České univerzity dávají stále více důrazu na podporu svých vyučujících v oblasti pedagogických kompetencí. S tím souvisí i vznik nové skupiny vzdělavatelů, která se touto oblastí zabývá. Příspěvek představí profesní historie vzdělavatelů VŠ vyučujících v oblasti pedagogických kompetencí. Na základě polostrukturovaných rozhovorů se 14 respondenty byly určeny tři osy, pomocí kterých lze jejich profesní historie popsat: vstup do akademického prostředí, profesní oblast a zapojení do vzdělávání učitelů obecně. Tyto výsledky přispějí k diskusi o rekrutování a podpoře této specifické skupiny vzdělavatelů.

Klíčová slova: *vysoké školství, vzdělavatelé vysokoškolských vyučujících, profesní historie*

Abstract

Czech universities are increasingly emphasizing the support of their educators in developing pedagogical competencies. This trend has led to the emergence of a new group of educators specializing in this field. This paper presents the professional trajectories of Czech educational developers. Based on semi-structured interviews with 14 respondents, three key dimensions were identified to describe their professional trajectories: entry into academia, original disciplinary background, and engagement in teacher education more broadly. These findings contribute to the discussion on the recruitment and support of this specific group of educators.

Keywords: *tertiary education, educational developers, professional trajectories*

1 ÚVOD

Univerzity jsou místem výzkumu a vzdělávání, což se promítá i do rolí akademických pracovníků. Cesta do akademického prostředí nicméně vede především skrze výzkum (od doktorského studia po získání titulu docenta či profesora). V poslední době se ale více hovoří o nutnosti podporovat akademiky v jejich pedagogickém působení. Hybnou silou této podpory je v českém kontextu nově ustavovaná role vzdělavatele vysokoškolských vyučujících v oblasti pedagogických kompetencí (*academic/educational developer*). Tento příspěvek si klade za cíl popsat tuto nově vznikající skupinu skrze jejich profesní historii.

2 TEORIE

Podpora akademických pracovníků v jejich pedagogické činnosti je předmětem diskusí a cílených snah na akademické půdě již od 70. let dvacátého století (Sutherland, 2018). Role vzdělatelů vysokoškolských vyučujících je v mnoha systémech zásadní pro rozvoj této oblasti a pro změnu organizační kultury (Roxå & Mårtensson, 2015), je proto důležité zkoumat, kdo tyto vzdělatelé jsou a z jakých kontextů přichází. Výzkumy ukazují, že v zahraničí jsou vzdělatelé VŠ vyučujících primárně afiliováni k různým oborům (srov. DiNapoli et al., 2010; Green & Little, 2016). Svoji činnost vidí stále skrze své obory a skrze ně formují svůj přístup (Green & Little, 2016). V českém kontextu v současné době neexistuje studie, která by se zabývala vzdělateli VŠ vyučujících obecně (srov. například monotematické číslo *Pedagogické orientace* 3/2022) ani konkrétně jejich profesní historií.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Cílem této kvalitativní studie bylo zjistit, jaké jsou profesní historie vzdělatelů vysokoškolských vyučujících v kontextu českého terciárního vzdělávání. Profesní historií zde myslíme vzdělání, zaměstnání a další profesní zkušenosti jednotlivce. Jelikož se jedná o první studii této skupiny v ČR, byli respondenti v našem výzkumu definováni jako kdokoliv, kdo pracoval či pracuje s akademickými pracovníky na jejich profesním rozvoji v oblasti pedagogických kompetencí. Působení bylo opakované či dlouhodobé a formalizované (např. vyučující

workshopu nebo kurzu; pracovník VŠ zaměstnaný za tímto účelem). Pomocí polostrukturovaných online rozhovorů byla sesbírána data od 14 participantů. Induktivně byl vytvořen soubor kategorií zachycující vzdělání a profesní zkušenosti, pomocí kterého byla data následně nakódována (Mayring, 2024). Poté byly vytvořeny typické profily vzdělavatelů VŠ vyučujících.

4 VÝSLEDKY/OČEKÁVÁNÉ VÝSLEDKY

Předběžné výsledky naznačují, že profesní biografie v našem vzorku byly průsečíkem několika os. Osa první se týká akademického prostředí a toho, v jaké fázi života respondenti do vysokoškolského prostředí přišli. Další se odvíjí od profesní oblasti: respondenti se rekrutovali buď (1) z čistě nepedagogického oboru, (2) kombinovali v různém poměru nepedagogický obor a pedagogické zaměření, nebo (3) byli čistě z pedagogických disciplín (pedagogika, andragogika). Třetí osou je zapojení do vzdělávání učitelů jiných než VŠ. Kombinací těchto os získáváme profily respondentů, které jsou v datech různě zastoupeny. Data budou dále analyzována a jednotlivé profily dále specifikovány.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

V České republice prozatím chybí informace o tom, kdo zajišťuje vzdělávání vysokoškolských vyučujících v oblasti pedagogických kompetencí. Tato role je velmi náročná z hlediska etablování na akademické půdě obecně, spolupráce s různými aktéry v rámci univerzit, i rozrůzněnosti jejich cílové skupiny. Výsledky přinesou důležité informace pro další diskusi týkající se rekrutování a podpory této nově vznikající skupiny, která bude mít na českých univerzitách dle vyjádření stěžejních aktérů stále větší místo (srov. Kuczinský, 2023). Pochopení kontextu jednotlivých vzdělavatelů vysokoškolských vyučujících může naznačit, co formuje jejich pojetí vzdělávání VŠ vyučujících a kudy vedly cesty k této roli (srov. Green & Little, 2016). To otvírá cestu dalším výzkumům i cílené podpoře designování jejich dalšího profesního rozvoje.

6 LITERATURA

- Di Napoli, R., Fry, H., Frenay, M., Verhesschen, P., & Verburgh, A. (2010). Academic development and educational developers: Perspectives from different European higher education contexts. *International Journal for Academic Development*, 15(1), 7–18. <https://doi.org/10.1080/13601440903529851>
- Green, D. A., & Little, D. (2016). Family portrait: A profile of educational developers around the world. *International Journal for Academic Development*, 21(2), 135–150. <https://doi.org/10.1080/1360144x.2015.1046875>
- Kuczinský, R. (2023, April 17). *Jak zlepšit kvalitu výuky? Ostravská univerzita hostila konferenci Národního akreditačního úřadu*. Universitas, magazín vysokých škol. <https://www.universitas.cz/aktuality/10230-ostravskauniverzita-hostila-konferenci-narodniho-akreditacniho-uradu-resilo-se-zvyseni-kvality-vzdelavani-na-vysokychskolach>
- Roxå, T., & Mårtensson, K. (2015). Microcultures and informal learning: A heuristic guiding analysis of conditions for informal learning in local higher education workplaces. *International Journal for Academic Development*, 20(2), 193–205.
- Sutherland, K. A. (2018). Holistic academic development: Is it time to think more broadly about the academic development project? *International Journal for Academic Development*, 23(4), 261–273.